

1. ÜNİTE GENEL TEKRAR

1. EDEBİYATIN TARİH VE DİN İLE İLİŞKİSİ

Edebiyat ve Tarih

Edebiyat, içeriğinde tarihî unsurlar barındıran bir sanattır.

Yaşanan olaylar, savaşlar, afetler, yenilgiler toplumun bir bireyi olan yazarları da etkiler.

Yazar duyduğunu, gördüğünü, yaşadıklarını sanatsal bir gerçeklikle yeniden yorumlayarak anlatır.

Örneğin:

İskit Hükümdarı Alper Tunga'nın İran'la mücadelesi, ölümü, bilinmeyen bir yazarın şiirinde sagu olarak can bulur.

Çanakkale Savaşı, Mehmet Akif'in dizelerinde “Çanakkale Şehitlerine” destanı olarak yer bulur.

Osmanlı Kuruluş Dönemi, Kemal Tahir'de “Devlet Ana”,

Tarık Buğra'da “Osmançık” olarak yeniden yorumlanır.

Tarih; toplumların geçmişte yaşadığı olayları, belgeler ve yazılı eserler yardımıyla inceleyen bilim dalıdır.

Tarihin incelediği yazılı ürünler arasında edebî eserler de vardır.

Yazar, edebî eserde kurmaca örgüsüyle zaman zaman tarihî gerçekliğin dışına çıksa da edebî eserler yazıldığı dönemin pek çok açıdan çekilmiş fotoğrafı durumundadır.

Tarihçi dönemin siyasi ve sosyal hayatı hakkında edebî eserlerden yararlanır. Bu yüzden tarihçilerin birinci kaynakları arasında edebî eserler de bulunmaktadır. Bu bakımdan edebî eserler, geçmişle geleceği buluşturma noktasında önemli bir rol oynar.

Tarihî roman başta olmak üzere şiir, tiyatro, biyografi, destan, efsane, monografi ve portre gibi edebî eserlerde tarihî gerçekliklerin izleri sürülebilir.

Örneğin:

Kurtuluş Savaşı'nın izlerini Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Ankara ve Yaban* romanlarında,

Fazıl Hüsni Dağlarca'nın *Çakır'ın Destanı* 'nda,

Tarık Buğra'nın *Küçük Ağa* 'sında,

Şevket Süreyya Aydemir'in *Suyu Arayan Adam* 'ında görebiliriz.

Edebiyat ve Din

Din; insanların yaratıcı olarak kabul ettikleri üstün güce olan imanlarını, ona yapacakları ibadetlerin bütünü ve bu imana göre davranışlarının nasıl olması gerektiğini düzenleyen inanış yoludur.

Din kendi kavramlarını, hayata bakışını edebiyata taşır.

Din ile birlikte edebiyatın hem içeriği hem de şekli değişebilir.

Örneğin:

Yalancı dünyaya konup göçenler

Ne söylerler ne bir haber verirler

Üzerinde türlü otlar bitenler

Ne söylerler ne bir haber verirler

(...)

Yunus der ki gör takdirin işleri

Dökülmüştür kirpikleri, kaşları

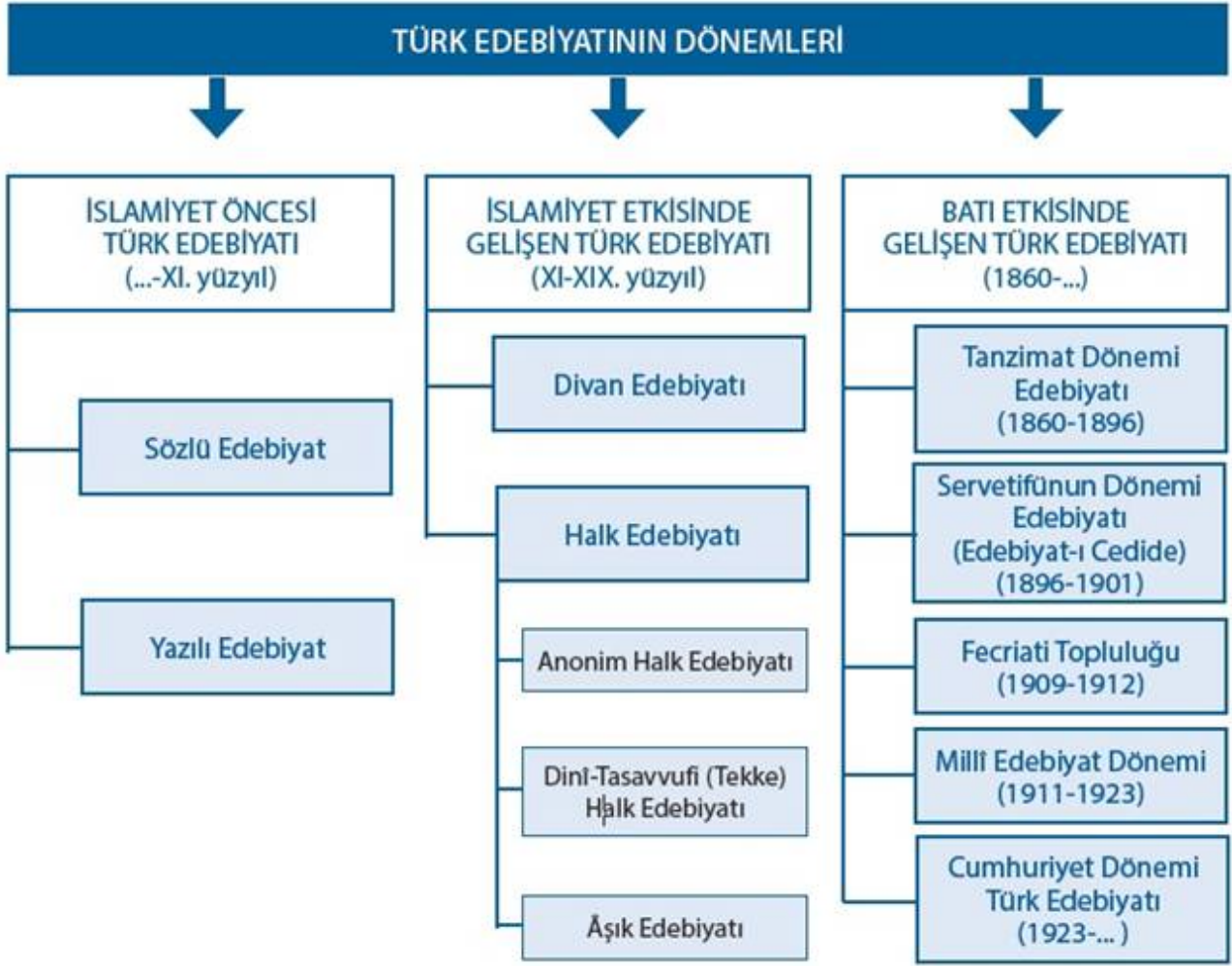
Başları ucunda hece taşları

Ne söylerler ne bir haber verirler

Yunus Emre

2.TÜRK EDEBİYATININ TARİHİ DÖNEMLERİ

Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında kullanılan ölçütler: Din, dil, kültür, coğrafya

İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı - Yazılı Edebiyat:

1. **Göktürk Kitabeleri:** İlk yazılı belgelerimizdir. 8.yy.da Vezir Tonyukuk, Kültigin, Bilge Kağan adına diktirilmiştir.
2. **Uygur Yazmaları:** Altın Yaruk (Altın Işık), İrg Bitig (Fal Kitabı), Kalyanamkara ve Papamkara Hikâyesi, Sekiz Yükme (Sekiz Yığın)

İslamiyet Sonrası Türk Edebiyatı - Geçiş Dönemi Eserleri:

1. **Kutadgu Bilig:** 11.yy ilk islami eser.
2. **Divanı Lügati Türk:** 11.yy Türkçenin ilk sözlüğü.
3. **Atabetül Hakayık:** 12.yy
4. **Divanı Hikmet:** 12.yy “*Tekke Tasavvuf Halk Edebiyatı*” nı başlatan eser.

Nazım: Şiir

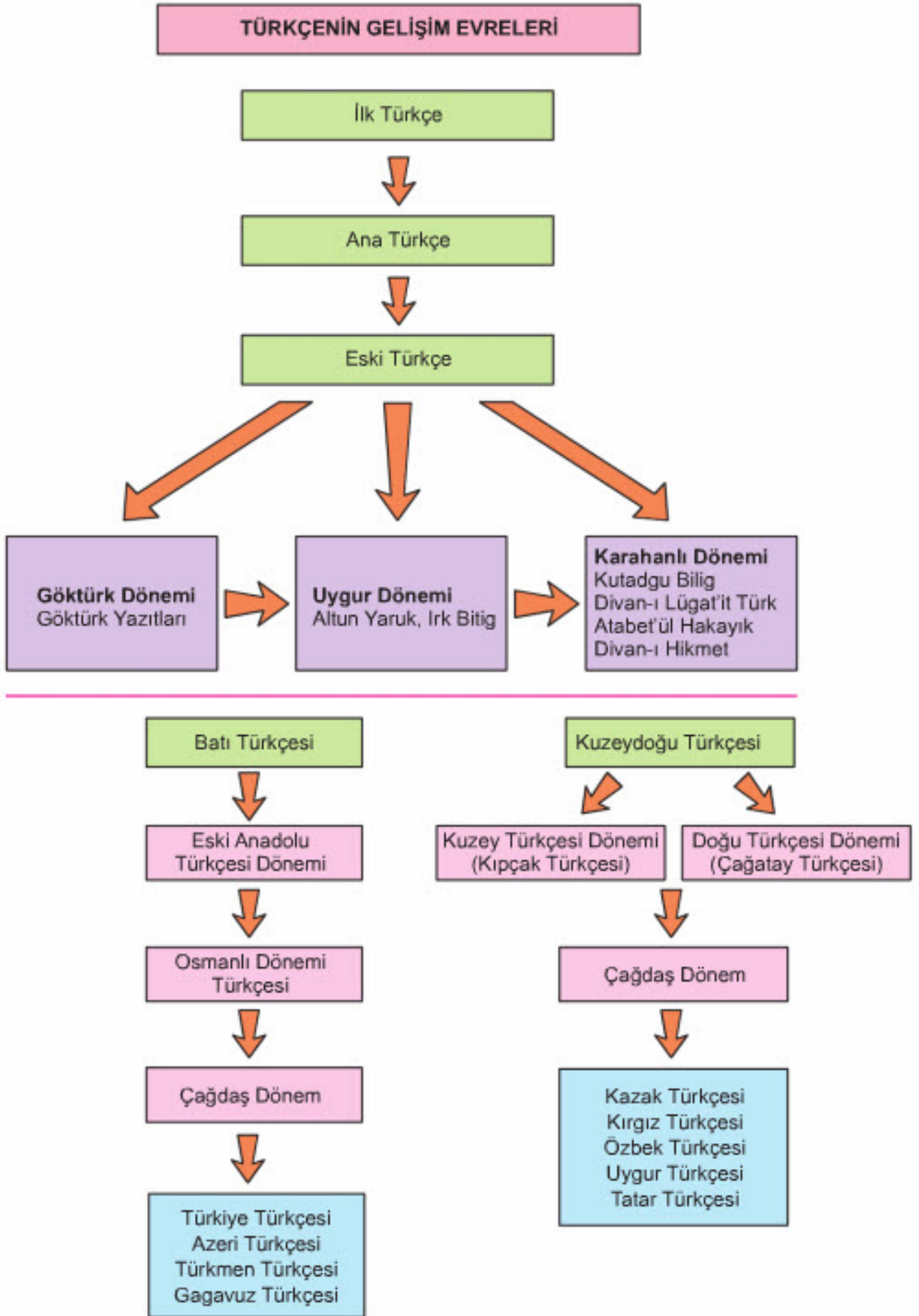
Manzum: Şiir biçiminde yazılmış

Aşağıda verilen edebî türlerin Türk edebiyatının hangi döneminde ortaya çıktığını ilgili kutucuğa yazınız.

roman - mesnevi - sav - türkü - ilahi - tiyatro - deneme - nefes - gazel -rubai -sagu - röportaj -semai

<i>İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı</i>	<i>İslamî Dönem Türk Edebiyatı</i>	<i>Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı</i>
sav, sagu	mesnevi, ilahi, türkü, nefes, semai, rubai, gazel	tiyatro, deneme, röportaj

Türklerin Kullandığı Alfabeler

- a. Kök Türk (Orhun) Alfabesi
- b. Uygur Alfabesi
- c. Arap Alfabesi
- ç. Kiril Alfabesi
- e. Latin alfabesi

Not: Türkçe Ural-Altay Dil Ailesinin Altay kolunda yer alır.

***Nihat Sami Banarlı:** Edebiyat inceleme ve araştırmaları ile tanınmıştır. Yazmış olduğu Resimli Türk Edebiyatı tarihi edebiyat araştırmacılarının baş ucu kaynaklarından biridir. Türkçeye ve Türk diline hizmet eden yazarın diğer önemli bir eseri “Türkçenin Sırları” adlı denemelerden oluşan eseridir. Yazar, Yahya Kemal’in ölümünden sonra bütün eserlerini derleyerek yayına hazırlamıştır. Yahya Kemal Enstitüsünü kurmuş burada çalışmalarda bulunmuştur.*